

Nel Woltring: de kerk is een bijzonder slechte moeder (1983)

Vrouw voert actie tegen vernieuwd r.k.-wetboek

Sieth Delhaas

OPZIJ, september 1983

Inleiding

De rooms-katholieke kerk heeft de Codex (kerkelijk wetboek) vernieuwd. Allerlei zaken, die tot nu toe als doodzonden en daardoor leidend tot excommunicatie omschreven stonden, werden geschrapt, maar abortus bleef staan. Rooms-katholieke vrouwen, die abortus plegen, worden dus nog altijd uit de kerk verbannen. Daarover zijn heel wat vrouwen ontzetten verontwaardigd. Een gesprek met één van hen: Nel Woltring.

In november wordt het nieuwe wetboek van de kerk van kracht. Het is een geheel vernieuwde uitgave van het wetboek van 1917. In dit wetboek, ook wel de Codex genoemd, zijn alle regels, gewoonten, voorschriften van de kerk verzameld. Tijdens het Tweede Vaticaanse concilie in maart 1963, gaf paus Johannes de 23^e het eerste sein tot herziening. Tot die vernieuwing behoort stellig, dat er van de 40 overtredingen, waardoor een gedoopte gelovige kan worden geëxcommuniceerd (uitgesloten van de sacramenten en uitgestoten uit de gemeenschap van gelovigen), nog slechts zes blijven staan. Deze delicten zijn o.a.: een aanslag op de paus, een bisschopswijding zonder toestemming van Rome, schending van het biechtgeheim en opzettelijke zwangerschapsonderbreking (abortus).

Engeltjesmaakster

Nel Woltring-van Gent (68 jaar) sinds drie jaar wonend in Emmen, voordien in Amsterdam en al 20 jaar betrokken bij de hoofdstedelijke studenten-ecclesia: 'Mijn mond viel open van verbazing toen ik in de krant over die excommunicatie bij abortus las. Mijn reactie: nooit geweten – en waarom dit anno 1983 nog laten gelden?' Voor haar, zelf moeder van zeven kinderen, samen met haar echtgenoot van huis uit goed katholiek, opgegroeid in het Brabantse land, is abortus in haar leven altijd een taboe geweest. Let wel, ik vind een kind een opdracht en ik denk, dat ik voor mezelf niet aan abortus zou denken, maar dan spreek ik vanuit mijn positie. Mijn man was arts, ik was erg vitaal en had hulp. Wij konden ons, bij wijze van spreken, zeven kinderen permitteren. In mijn jeugd was abortus iets waarover gefluisterd werd. Het kwam wel voor; buitenechtelijke kinderen of meisjes, die veel te vroeg met jongens het veld in waren gegaan. Die werden bij een 'engeltjesmaakster' geholpen. Wij met onze katholieke opvoeding wilden daarmee niets te maken hebben. Er waren natuurlijk

wel (artsen)aborteurs, ook heel betrouwbaar, die deden dat op eigen verantwoordelijkheid, maar waren strafbaar.’

Hartekreet

Waarom is Nel Woltring, nu ze deze problemen zelf al ver achter zich gelaten heeft nog zo bezig met dit onderwerp? Ze heeft er zelfs een notitie van negen signalen – een soort hartekreet – over geschreven ‘in primaire woede’ en deze naar allerlei vrouwenorganisaties en zelfs naar een bisschop gestuurd. ‘Ik vind, dat zulke regels van de kerk niets meer met het geloofsleven van vrouwen te maken hebben. Dat speelt nu nog heviger, na de benoeming van bisschop Simonis tot aartsbisschop van Utrecht. Hij is een verklaard tegenstander van abortus en staat, met zijn collega Gijssen uit Limburg afwijzend tegenover de aanvraag van katholieke ziekenhuizen voor een vergunning voor het verlenen van abortus. Die aanvraag is voor alle ziekenhuizen verplicht als de wet op de abortus van kracht zou worden. De katholieke ziekenhuizen zijn hierover met de Nederlandse bisschoppen in gesprek en stuiten op grote weerstand. Het r.k.-Radboudziekenhuis in Nijmegen heeft alvast laten weten deze aanvraag niet te zullen of te kunnen doen. De machtige handen van de kerk blijken dus ook daar de katholieke vrouwen van zich af te stoten. Met het – door de kerk ongewilde – resultaat, dat ze de vrouw daardoor juist dwingt haar zelfbeschikkingsrecht te hanteren of, zoals dr. B. Delfgaauw heeft gezegd: ‘zij herinnert haar aan de eerste wet van de moraal, dat alleen het eigen volwassen geweten in laatste instantie bindt.’ Dus niet het autoritaire geweten van de kerk of paus, die mijn authentieke geweten vooral in zaken waar het de seksualiteit betreft wil uitschakelen.’

Deze zaak is voor mijn man en mij 27 jaar geleden gaan spelen, toen ik in verwachting raakte van onze jongste. Ik was 41 en wij vonden, dat we met zes kinderen een voltooid gezin hadden. Plotseling bleek ik zwanger. Ik moet daarbij vertellen – dat is ook een stukje leven van heel veel katholieken – dat wij de pil, die nog maar nauwelijks bestond, niet accepteerden. Sterilisatie kwam helemaal niet ter sprake, voorbehoedmiddelen, oh nee, nog minder. De enige mogelijkheid, die voor ons over bleef en dan met pijn en moeite door de kerk getolereerd, was de periodieke onthouding. Wij hadden dit afgesproken: mocht er zich ondanks die periodieke onthouding toch een kind melden, dan zal dat evenzeer welkom zijn als alle andere kinderen. Eén van onze jongetjes kreeg in die periode (ik was anderhalve maand zwanger) sereuse meningitis, vergelijkbaar met nekkramp en stak mij aan. Ik was doodziek. In het ziekenhuis adviseerde de behandelende arts abortus. Mijn man zei: ‘waar baseer je dat op?’ Die arts haalde het voorbeeld aan van rode hond. Ik denk, dat er toen nog geen vruchtwateronderzoek bestond. In ieder geval, dat kind zou weg moeten. Mijn man heeft daarop gezegd: ‘Ik peins er niet over, geen abortus’. Hij heeft er met mij toen niet over gesproken. Later hebben we daarover hele discussies gehad. Ik vroeg me af: waarom heb je toen niet met mij gepraat? Mijn man zei: je was doodziek en kon niets verdragen en ik wist trouwens hoe jij er over dacht – nou dat laatste kon hij ook echt wel zeggen – en tenslotte wilde ik ook niet, dat jij de komende zwangerschapsperiode met zorg en angst om het kind zou lopen. Het kind is dus gekomen en gelukkig gezond.’

Andere gedachten

‘Toch zijn we geleidelijk aan tot andere conclusies gekomen. Maar daar doe je wel een aantal jaren over. Nu zeggen we dat in een relatie een overweging tot abortus iets is, dat beide

partners moet aangaan en dat – in ons geval – mijn man er niet zonder meer van had mogen uitgaan, dat een abortus bij voorbaat was uitgesloten. Bovendien vinden we nu, dat je noch als partner, noch als arts het recht hebt om alleen die beslissing te nemen. Wat mijzelf betreft: gegeven wat ik nu weet, namelijk waar je als vrouw allemaal doorheen gaat met een groot aantal kinderen, zeg ik: hoe zou ik zelf toen daarin beslist hebben? Nu heb ik daarover mijn twijfels! Ik denk, dat ik daardoor, als ik zoiets lees als nu met die Codex, denk: verdorie-nog-an-toe! Al die vrouwen, die haar eigen, voor hen persoonlijk heel dringende motieven hebben en in geweten vinden, dat ze het moeten doen!’

Wat Nel Woltring erg dwars zit, is dat ook nu nog de kerk de verantwoordelijkheid van vrouwen afpakt en als het ware tussen haar en God intreedt. ‘Als de mannelijke geestelijkheid in de kerk eens de moeite zou hebben genomen naar vrouwen te luisteren, zou dit delict nooit meer in de Codex terecht zijn gekomen’, meent zij.

Bisschop

In maart stuurde Nel haar ‘signalen’ naar één van de Nederlandse bisschoppen met een ‘ter nagedachtenis aan mijn moeder’, die toen 100 jaar geleden werd geboren. ‘Die 15 kinderen baarde en die ontstellend heeft geleden, toen zij een dood kind kreeg, waaromtrent de kerk haar nog leerde, dat zij dit ongedoopte kind later nooit in ‘de hemel’ zou aantreffen.’

Het antwoord van de bisschop op haar brief: ‘Ik heb mij ook verwonderd toen ik in de nieuwe Codex las, dat abortus provocatus voorkomt in het lijstje van daden waarop zonder meer een excommunicatie staat. Er staat in de Codex ‘bedrijven’, en daarmee vallen degenen die de ingreep uitvoeren, allereerst onder deze straf. Abortus komt ook in de oude Codex voor als misdrijf waarop excommunicatie staat. Ik weet niet hoe het komt dat men dit in de nieuwe Codex heeft laten staan. Ik vermoed (maar meer dan een vermoeden is het niet) dat men niet de indruk wilde wekken, dat men over abortus lichter denkt. Dit zou het schrappen van abortus uit het lijstje kunnen suggereren’ (–).

‘Toen ik met deze zaak aan de gang was, ‘ zegt Nel, ‘heb ik opnieuw ervaren hoezeer de kerk mij nog altijd als een luis in de kleren zit. Nu daar heb ik jeuk van en wat doe je dan? Krabben, vandaar!’ Het verontrust haar, dat de kerk, die aanvankelijk stelt, dat de nieuwe Codex een pastorale sfeer (zorg voor de gelovige, s.d.) moet ademen, de uitbanning van vrouwen als een automatisme laat doorgaan. ‘Als de kerk een moeder is, zoals ze altijd pretendeert te zijn,’ zegt ze, ‘dan is zij een bijzonder slechte moeder, die haar kind, dat in nood is, de deur uittrapt. Van een echte moeder verwacht je, dat ze zegt: Meid kom binnen, laten we eens praten!’

Hoe reageren vrouwen, die nog wel actief zijn binnen de katholieke kerk?

Mevr. Hoffmans-Bredius, bestuurslid van het Katholieke Vrouwengilde heeft de ‘signalen’ van Nel Woltring ingebracht in het bestuur, die ze zal doorgeven aan de Unie, een overkoepelend orgaan, dat tweemaal per jaar overleg pleegt met de Nederlandse bisschoppen. Evenzo handelde, volgens mevr. Stael-Merkx, het Katholieke Buro voor sexualiteit en relatievorming. De Landelijke Werkgroep ‘Vrouw en Kerk’ heeft niets ondernomen. Secretaresse Corrie Nelissen geeft toe, dat dat niet goed is, ‘maar’, verontschuldigt ze de groep, ‘het kerkelijk recht staat zo ver van ons af. Er gaapt een kloof tussen die wetten en het werkelijke leven. Veel gelovigen hebben daar moeite mee. Je noemt jezelf katholiek, maar je leeft en handelt niet meer naar wat Rome voorschrijft.’ Mevr. Blezer-v.d. Walle, die in het dekenaat Valkenswaard

met het vrouwenpastoraat is belast, vertelt: 'In mijn groepen is deze zaak zeker ter sprake geweest. Vrouwen reageren: die Codex praat over dingen waar hij geen verstand van heeft. Veel vrouwen voelen dat punt in de Codex als een trap na. Dat komt pijnlijk aan. De kerk beseft niet welke vragen achter zo'n beslissing tot abortus liggen en daar moet ze zich eens mee gaan bezig houden. Ik vraag me af hoe een kerk, die een boodschap van bevrijding moet brengen nog zoiets durft te zeggen. Ik heb mijn mensen geadviseerd brieven te schrijven aan het bisdom. Het helpt waarschijnlijk niet, maar niets doen is erger. Wij worden pas machtig als we reageren!